

เรื่อง “ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศกับการพัฒนาที่ยั่งยืน”

โดย รองนายกรัฐมนตรี ดร.สมคิด จาตุศรีพิทักษ์

วันจันทร์ 30 มิถุนายน 2546

ณ ศูนย์การประชุมและแสดงสินค้านานาชาติ เมืองทองธานี จ. นนทบุรี

ท่านประธานและคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ท่านเลขาธิการฯ และแขกผู้มีเกียรติทุกท่าน ต้องขอขอบพระคุณที่ให้เกิดนิมิตหมายมาพบกันในวันนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหัวข้อที่ท่านกำหนดขึ้นมาว่าด้วยเรื่อง “การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน” สิ่งนี้เป็นเครื่องสะท้อนจิตสำนึกของสภาพัฒน์อย่างหนึ่งว่า ไม่ต้องการให้มีงานอย่างฉาบฉวย แต่ต้องการให้ประเทศชาติได้รับการพัฒนาอย่างมีบูรณาการ อย่างยั่งยืน

ในช่วง 3 – 4 เดือนที่ผ่านมา ถ้าพวกเราสังเกตให้ดีจะพบว่า รัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี (พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร) ได้มีการเดินทางไปต่างประเทศไปพบผู้นำของประเทศ ผู้นำนักธุรกิจอยู่บ่อยครั้ง เพราะรัฐบาลเห็นว่า จังหวะนี้เป็นโอกาสที่ดี มีความสำคัญอย่างยิ่ง นับตั้งแต่ที่ประเทศไทยเราได้พบกับวิกฤตทางเศรษฐกิจเมื่อ ปี 2540 เป็นต้นมา ที่จะใช้โอกาสนี้ให้เกิดประโยชน์ให้ได้คุ้มค่าอย่างเต็มศักยภาพ เนื่องจากประเทศสามารถหลุดพ้นจากหุบเหวที่คอยดึงเศรษฐกิจของประเทศให้ลดทอนลงไปหลายปีก่อนได้แล้ว ซึ่งไตรมาสนี้เป็นไตรมาสที่ 7 ที่เศรษฐกิจของประเทศมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ มีความถดถอยทางเศรษฐกิจอยู่ ย่อมทำให้ประเทศไทยเป็นจุดสนใจของนานาประเทศทั่วโลก

ยิ่งไปกว่านั้นบทบาทของประเทศไทยที่ไม่เคยโดดเดี่ยวมาเลยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ได้พลิกผันกลับมาอยู่ในสถานะที่ต่างประเทศให้ความสนใจและ**มองว่าประเทศไทยนั้นโดยพฤตินัยแล้วกำลังเป็นผู้นำของอาเซียน** ทำให้ในปัจจุบันไม่ว่าประเทศใดที่เราไปเยือน เขาให้เกียรติ ให้ความสำคัญนับถือและให้ความร่วมมืออย่างดียิ่ง

ดังนั้น เมื่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของเราเติบโตอย่างรวดเร็ว และโครงสร้างเศรษฐกิจ (Profile) ของประเทศกำลังขี้นำหน้าในหลาย ๆ ประเทศในย่านนี้ จึง**ต้องใช้โอกาสนี้พยายามเรียกความมั่นใจ และความเชื่อมั่นให้กลับคืนมาสู่ประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง** และในช่วงเวลาที่ผ่านมา นั้น ก็ประสบผลสำเร็จพอสมควร

เมื่อมองย้อนไปปี 2543 ก่อนที่รัฐบาลชุดนี้จะเข้ามาบริหารประเทศ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศในขณะนั้นอยู่ที่ระดับ 4.6 และก่อนหน้านั้นหนึ่งปีอยู่ที่ระดับ 4.4 ถ้าหากมองภาพในขณะนั้น จะเห็นได้ว่าไตรมาสแรกนั้นอัตราการเติบโตอยู่ที่ระดับ 6.8 ไตรมาสที่ 2 อยู่ที่ร้อยละ 6 ไตรมาสที่ 3 ร้อยละ 2.3 ไตรมาสที่ 4 ร้อยละ 3.5 ไตรมาสที่หนึ่งของปี 2544 อยู่ที่ร้อยละ 1.7 โดยสิ้นเชิงในระบบธนาคาร ปี 2542 หดตัวร้อยละ 12 ในปี 2543 หดตัวร้อยละ 8 และในช่วงสองปีนั้น ได้มีการปิดกิจการประมาณหนึ่งหมื่นกว่าราย

ในสภาวะเศรษฐกิจเช่นนั้น **ถ้าไม่มีแรงกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ถ้ารัฐบาลไม่กล้าตัดสินใจทำ เศรษฐกิจวันหนึ่งไม่รู้เลยว่าจะเป็นอย่างไร** แต่ท่านทั้งหลายต้องไม่เข้าใจผิดพลาดไปว่า รัฐบาลชุดนี้เน้นเพียงแค่ว่าอยากให้มียอตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ความพยายามกระตุ้นเศรษฐกิจให้เกิดการขยายตัวเป็นเพียงขั้นตอนที่หนึ่งเท่านั้นเอง ซึ่งหากท่านทั้งหลายสังเกตให้ดีจะพบว่า งบประมาณในปี 2547 ที่รัฐบาลได้นำเสนอต่อรัฐสภานั้นงบประมาณที่จะใช้กระตุ้นเศรษฐกิจแทบจะไม่มีเลย แต่งบประมาณส่วนใหญ่จะถูกเคลื่อนย้ายไปสู่เรื่องของการปฏิรูป และการยกระดับความสามารถในเชิงแข่งขันเป็นสำคัญ รวมทั้งต้องการเตรียมประเทศให้พร้อมรับมือกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกนี้

เป้าหมายของรัฐบาลนั้นคือการสร้างความมั่งคั่งให้กับประชาชน ซึ่งความมั่งคั่งจะเกิดขึ้นมาได้จะต้องมีกระบวนการขยายการผลิต มีการขยายการจ้างงาน และเมื่อความมั่งคั่งเกิดขึ้นแล้วก็ต้องพยายามกระจายความมั่งคั่งเหล่านั้นไปสู่ประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ จึงจะทำให้ประชาชนมีรายได้ มีอำนาจซื้อในสังคม ก็จะทำให้เกิดอุปสงค์ของประเทศที่จะก่อให้เกิดกระบวนการผลิต และการจ้างงานอย่างต่อเนื่อง เมื่อเขามีรายได้ เขาก็จะมีเงินออม เงินออมนี้จะถูกนำไปใช้ในเรื่องของการลงทุนที่ต่อเนื่องกันไป เพราะฉะนั้นในบั้นปลายรัฐบาลต้องการ**เห็นความมั่งคั่ง ความสมบูรณ์พูนสุข และการกระจายรายได้ให้กับประชาชน ไม่ใช่ต้องการ (จีดีพี)** อันนี้เป็นนโยบายที่ชัดเจนของรัฐบาล ซึ่งนโยบายที่ให้กับทางสภาพัฒน์ไปนั้น ล้วนแล้วแต่บอกว่าเราต้องการการเติบโตอย่างมีบูรณาการ

ถ้าเราหันกลับไปมองประวัติศาสตร์อีกครั้งหนึ่งจะเห็นได้ว่า ไม่มีใครผิด ไม่มีใครถูก แต่ผลการพัฒนาในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาจะเห็นได้อย่างชัดเจนคือ ภาวะของการขาดความสมดุล รายได้กระจุกผู้คนกลุ่มหนึ่งได้ประโยชน์มีความมั่งคั่ง แต่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังยากจน โอกาสที่จะเข้าถึงแหล่งเงินทุนก็ไม่มี อำนาจซื้อก็ย่อมไม่มี เมื่ออำนาจซื้อไม่มีเศรษฐกิจของประเทศก็ต้องอาศัยการลงทุนจากต่างประเทศเป็นสำคัญ ต้องอาศัยการส่งออก การท่องเที่ยว ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ความสามารถแข่งขันของประเทศ ความสามารถแข่งขันของสินค้าที่เป็นหัวใจสำคัญขาดหายไป

ที่ผ่านมา ผมเชื่อว่าทุกฝ่ายต้องการทำให้ดีที่สุด แต่จุดเปราะบางนั้นอยู่ที่การทำให้เกิดผล การติดตามให้มีผล เงื่อนไขต่างๆในอดีตนั้นมันไม่เอื้ออำนวย การเมืองไม่มีเสถียรภาพ นโยบายการพัฒนาประเทศเป็นนโยบายที่ไม่สามารถปฏิบัติเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการได้ แต่วันนี้เป็นโอกาสที่ดี การเมืองมีเสถียรภาพ เศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว และ**การพัฒนากำลังมุ่งไปสู่การปฏิรูปอย่างบูรณาการ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน และการทำให้เศรษฐกิจรากหญ้าแข็งแรงได้**

ทั้งนี้เศรษฐกิจรากหญ้าจะแข็งแรงได้นั้น ต้องให้โอกาสแก่เกษตรกรและประชาชนคนยากจนได้เข้าถึงแหล่งเงินทุน ประเทศจะแข่งขันได้อย่างไร ถ้าคนส่วนใหญ่ของประเทศยังยากจน รัฐบาลจึงมีนโยบายเข้าไปให้การสนับสนุน ประกอบด้วย นโยบายการพักชำระหนี้เกษตรกร เพื่อแบ่งเบาภาระหนี้ของเกษตรกร นโยบายการสร้างราคาสินค้า เพื่อก่อให้เกิดรายได้แก่เกษตรกร กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง 1 ล้านบาท นโยบายหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ เพื่อให้แต่ละจังหวัด อำเภอ/กิ่งอำเภอ มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่นอกเหนือจากผลผลิตที่ผลิตได้ นอกจากนี้ ธ.ก.ส. และ บ.อ.ย. ได้มีการริเริ่ม

จัดสรรเงินเข้าไปในระบบ Micro Landing ไปสู่ท้องถิ่นในต่างจังหวัด ซึ่งตัวนี้เป็นตัวที่ก่อให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจขึ้นมา ที่ผ่านมามี

ดังนั้นใน 3-4 ปีข้างหน้า เราต้องยกระดับเศรษฐกิจจากหญ้าให้แข็งแรงขึ้นมา เพื่อให้เกิดอำนาจซื้อที่แท้จริงอย่างยั่งยืนในชนบท และอำนาจซื้ออย่างยั่งยืนนี้จะทำให้ตลาดในประเทศมีความเข้มแข็ง มีรายได้ มีการบริโภค รัฐบาลไม่มีนโยบายที่จะนำวัตถุดิบมาเป็นเครื่องล่อ เพื่อให้ประชาชนมุ่งแต่วัตถุดิบเกิดเป็นวัตถุดิบ ยิงได้เกิดเป็นแนวคิดที่ว่าทำอย่างไรจึงจะทำให้เศรษฐกิจเข้มแข็งเกิดอุปสงค์ภายในประเทศ ประเทศจะไม่ต้องพึ่งเฉพาะแต่การส่งออกจากต่างประเทศ

ทรัพยากรมนุษย์ ทุนมนุษย์เป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่สุดต่อการพัฒนาประเทศให้ยั่งยืน การให้การศึกษาแก่ทรัพยากรมนุษย์จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น แต่การศึกษานั้นต้องไม่อยู่ในส่วนกลาง แต่ต้องไปอยู่ในชนบท โดยให้รู้ว่าแต่ละตำบล แต่ละจังหวัดต้องการบุคลากรประเภทใด จึงผลิตสิ่งเหล่านั้นขึ้นมาสนอง ซึ่งนโยบายการศึกษาไม่ใช่มุ่งฝึกฝนทักษะทางด้านแพทย์หรือวิศวกรอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่ที่ทิศทางของการพัฒนาประเทศในอนาคตข้างหน้าว่าเราต้องการบุคลากรประเภทไหน ถ้าต้องการให้แต่ละท้องถิ่นมีสินค้าที่เข้มแข็งเราก็ต้องคิดเองว่าท้องถิ่นนั้นต้องการทรัพยากรมนุษย์ประเภทไหน ไม่ใช่ 9 ปี 12 ปี หรือต่อให้เรียนทั้งชีวิตก็ไม่มีประโยชน์ ถ้าเรียนอย่างไรจุดหมายปลายทาง

คำว่า “ทรัพยากรมนุษย์” สามารถยกระดับได้เพราะในโลกปัจจุบันไม่ได้มีเพียงแค่การศึกษาอย่างเดียว แต่เขาเอาคำว่ามนุษย์บวกวิทยาการซึ่งตรงนี้เองที่เราอยาก รัฐบาลชุดนี้เป็นรัฐบาลชุดแรกที่มีนโยบายที่มีความเห็นสอดคล้องกับแนวคิดนี้ การมีเครื่องอินเทอร์เน็ต การเน้นไอที การเน้นวิทยาการสิ่งเหล่านี้ต้องกระจายออกไปในชนบท เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องตลกแต่เป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพราะในอนาคตหากเศรษฐกิจในท้องถิ่นนั้นเข้มแข็งขึ้นมา การค้าขายไม่จำเป็นต้องผ่านส่วนกลาง ซึ่งการค้านั้นสามารถผ่านข้ามโลกหรือข้ามประเทศได้โดยไม่จำเป็นต้องผ่านกรุงเทพมหานคร เพราะฉะนั้นเรื่องของการสร้างเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง เรื่องของการผนวกการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์บวกกับวิทยาการจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างมากในปัจจุบัน

ภาคการผลิตที่ผ่านมาจะเป็นลักษณะการผลิตที่ใครอยากผลิตอะไรก็ผลิต เช่น ญี่ปุ่นต้องการขยายการลงทุนก็เข้ามาผลิตในประเทศไทย แต่ต่อจากนี้ไปนโยบายของ บีโอไอ นั้นจะให้ความสำคัญดูแลพิเศษกับอุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมายในลักษณะที่เป็น CLUSTER ซึ่งเป็นสิ่งที่รัฐบาลต้องการสนับสนุน ไม่ใช่เป็นเพียงแค่โรงงานประกอบเท่านั้น แต่ต้องการให้เป็นโรงงานที่ครบวงจร ที่ภายในต้องมีทั้งโรงงานประกอบ โรงงานผลิตชิ้นส่วน ศูนย์วิทยาการ และมีทั้งศูนย์การวิจัย เช่น ของบริษัทโตโยต้า หรือบริษัทฮอนด้า ในขณะที่ทั้งนี้เพื่อให้สินค้าเหล่านั้นมีความสามารถในการแข่งขันกับทั่วโลกเขาได้ ไม่ใช่อิงแต่ว่าวันนี้ค่าเงินถูกหรือค่าเงินแพง ถ้าวันนี้ค่าเงินบาทแพงขึ้นราคาก็ขายไม่ออก ถ้าเป็นอย่างนั้นประเทศชาติก็ต้องจนตลอดไป ซึ่งตรงนี้เป็นแนวคิดที่รัฐบาลให้ความสำคัญอย่างมาก

เพราะฉะนั้นบริษัททั้งหลายที่ต้องแข่งขันจึงเป็นความหวังสำคัญของชาติ เพราะประเทศชาติไม่ได้แข่งขันด้วยตัวเอง ประเทศนั้นเป็นเพียงเบ้าหลอม เรามีกฎ มีกติกา ซึ่งจะต้องทำให้เกิดประสิทธิภาพ ดังนั้นระเบียบหรือกฎเกณฑ์ไหนที่เป็นอุปสรรคต้องให้หายไป แต่แนวหน้าที่ต้องไปรบก็คือบริษัทเอกชน ซึ่งบริษัทเอกชนยักษ์ใหญ่ของเราก็มีอยู่ จึงจำเป็นต้องส่งเสริมเขาให้แข็งแรง

หัวใจสำคัญของนโยบายของรัฐบาลชุดนี้ไม่ได้อยู่ที่ต้องสร้างรายใหญ่ขึ้นมา แต่ต้องการให้มีผู้ประกอบการที่พอเหมาะ มีสินค้าที่กลั่นกรองมาจากสมอง มีแนวคิด มีนวัตกรรม ในส่วนของการบริหารกิจการนั้น เราต้องการองค์กรวิสาหกิจซึ่งมีความคล่องตัวสามารถใช้วิทยาการสามารถใช้ใช้อินเทอร์เน็ต สามารถขายสินค้าข้ามประเทศ ข้ามโลกได้ เหล่านี้คือแนวคิดในการพัฒนา SMEs ที่รัฐต้องการจะสร้างใหม่ขึ้นมา

SMEs ในความหมายของรัฐบาลไม่ใช่เพียงร้านเล็ก หรือร้านกลางๆ แต่สิ่งที่รัฐบาลต้องการคือการสร้างสิ่งที่เรียกว่า **” Dynamic afresh able SMEs ”** ที่เป็นบริษัทขนาดเล็ก ขนาดกลาง ที่สามารถยืนอยู่ได้ด้วยตนเอง และมีขีดความสามารถแข่งขันกับทั่วโลกได้

สำหรับในส่วนของสิ่งแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจ (Micro Business Environment) รัฐบาลจะเข้ามาดูแลให้ในแง่สิ่งแวดล้อมเชิงมหภาคไม่ว่าเรื่องเงินสำรอง เสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ดุลการค้า ดุลบัญชีเดินสะพัด ค่าของเงิน รัฐบาลจะเข้ามาให้ความดูแลเพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับภาคเอกชน ถ้าดัชนีมหภาคไม่แข็งแกร่ง จุลภาคก็ทำงานไม่ได้

คำว่า **” ประชานิยม ”** ที่ได้ยินได้ฟังมาโดยตลอดนั้น เป็นคำพูดที่ถูกต้อง เพราะเป็นความตั้งใจจริงที่รัฐบาลต้องการทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น และหันมานิยมในรัฐบาลเมื่อนโยบายที่รัฐได้ประกาศออกไปประสบผลสำเร็จ

นอกจากนี้รัฐบาลยังต้องสร้างความเชื่อมั่นให้กับประเทศเพื่อนบ้าน ให้หันมานิยมในรัฐบาลไทย เพราะการแข่งขันในอนาคตข้างหน้าประเทศของเราไม่ได้อยู่ในโลกเพียงประเทศเดียว ซึ่งบางสิ่งเรายังอ่อนแอ บางสิ่งเราก็แข็งแรง ดังนั้นเราสามารถขจัดความอ่อนแอของเราหนึ่งได้ด้วยการ **ผนวกยุทธศาสตร์กับประเทศเพื่อนบ้าน** ซึ่งเราสามารถเชื่อมโยงกับลาว เขมร พม่า จีน และอินเดียได้เพื่อทำให้สิ่งที่เราขาดหายไปแข็งแรงขึ้นมา โดยเราสามารถให้ประเทศเพื่อนบ้านเหล่านี้เป็นฐานการผลิตให้กับเรา โดยเราทำหน้าที่เป็นศูนย์ดีไซด์ ศูนย์ประกอบ ขณะเดียวกันเราสามารถเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ ให้เป็นลักษณะแพ็คเกจของการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดความน่าสนใจ

มีคนพูดว่าอาเซียนมีความสำคัญ แต่ในส่วนตัวคิดว่าอาเซียนไม่ได้มีความสำคัญ แต่สิ่งที่สำคัญมากกว่าคือ อาเซียน+GMS โดยผนวกไทยเข้าไปด้วยก็จะได้จีคอที่สมบูรณ์พอดี ทั้งนี้เพราะประเทศไทยสามารถเชื่อมโยงได้ทั้งกับเศรษฐกิจลุ่มแม่น้ำโขง เชื่อมได้กับจีน และอินเดีย ขณะเดียวกันก็สามารถเชื่อมโยงได้กับอาเซียน เมื่อเกิด FTA (Free Trade Area) ขึ้นมาเมื่อไรประเทศไทยจะมั่งคั่ง

ทั้งหมดนี้คือความคิดที่รัฐบาลต้องการให้ประเทศไทยมีการเติบโตอย่างมีเสถียรภาพ ซึ่งการเติบโตนั้นไม่ใช่เป็นการขอยืมจากอนาคตมาใช้ในปัจจุบัน โดยมีการทำลายทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม แต่รัฐบาลต้องการเห็นถึงความสามารถในการแข่งขันที่ทำให้ประเทศของเรา และประเทศเพื่อนบ้านร่ำรวยขึ้นมาพร้อมกัน

ดังนั้นผมจึงขอให้ทางเลขาธิการสภาพัฒน์ ทบทวนบทบาทว่า ถ้าทิศทางของนโยบายเป็น
อย่างนี้ ทำอย่างไรที่จะช่วยทำให้นโยบายเหล่านี้เกิดผลในทางปฏิบัติเร็วขึ้น ถ้าเห็นว่าตรงไหนเป็น
จุดอ่อนก็ให้ชี้แนะ หรือเมื่อมีความคิดใหม่ๆเกิดขึ้นก็สามารถนำเสนอให้รัฐบาลเป็นแนวคิดใหม่ แม้ว่า
แนวคิดใหม่ๆจะเกิดขึ้นทุกๆสัปดาห์ก็ไม่ผิดอะไร แต่จะกลับเป็นผลดีที่ทำให้เราให้ความสนใจเศรษฐกิจ
ของประเทศมากขึ้น ท้ายที่สุดนี้ขอย้ำอีกครั้งว่า เป้าหมายทางเศรษฐกิจของประเทศนั้นไม่ใช่ จีดีพี แต่
เป้าหมายที่แท้จริงคือความมั่นคงและการกระจายความมั่งคั่งสู่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ/
